

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výukový materiál zpracován v rámci projektu EU peníze školám

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3665

Šablona:	I/2	č. materiálu:	VY_12_INOVACE_132
----------	-----	---------------	-------------------

Jméno autora:	Mgr. Tomáš Vaculík
Třída/ročník:	VII.
Datum vytvoření:	21. 3. 2013

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Tomáš Vaculík

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací oblast:	Jazyk a jazyková komunikace
Tematická oblast:	Poezie
Předmět:	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití, případně metodické pokyny:	Po přečtení básně žáci odpoví na zadané otázky, a to buď ústně, nebo písemně formou pracovního listu
Klíčová slova:	Poezie, Borovský, Král Lávra, lyrickoepická báseň
Druh učebního materiálu:	pracovní list
Soulad se ŠVP:	Je plně v souladu se ŠVP - Strom
Rozvíjené klíčové kompetence:	Kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence pracovní
Odkaz:	http://www.hfdata.cz/joom/index.php/llit/109-144/357

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Karel Havlíček Borovský: Král Lávra

Byltě jednou jeden
starý dobrý král,
ale je to dávno,
taky od Čech dál,
troje moře, devatery hory
dělí kraj ten od české komory,
kde on panoval.

Bylt' král irský Lávra,
povím zkrátka vám,
a já o tom králi
pěknou píseň znám:
nalej, stará, čerstvého do číše
a vy, kluci, poslouchejte tiše,
já ji zazpívám.

Posud krále Lávru
chválí irský lid,
nebyl ani tyran,
nebyl taky žid,
nenabíjel cizím svoji kasu,
rekrutýrkou nesušoval chasu,
nedal chudé dřít.

Jenom jednu slabost
ten král dobrý měl,
že jest na holiče
tuze zanevřel,
dal se holit jenom jednou v roce,
dlouhé vlasy po krku široce
nosil jak roj včel.

Horší ještě bylo:
vždy na letnice,
jak očistil holič
královské líce,
čekala jej podivná odplata,
nic na stříbře, ale skrze kata,
to šibenice!

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Tomáš Vaculík

Divili se lidé,
mrzela je dost
na tom dobrém králi
tato ukrutnost;
však co král chce, zdrávoť pro poddané,
tak po letech zvykli si Irčané
na tu podivnost.

Jenom holičové,
zvyknout nemohli,
na šibenici je
špatné pohodlí,
než co dělat? Nic jim nezbyvalo,
leda trpět, neb jich bylo málo
na rebelii.

Každý rok, když táhlo
již na letnice,
sebral se bradýřský
cech do radnice:
tam chudáci smutně los metalí,
komu padne holit bradu králi
a - šibenice.

Padl los, ach, padl:
letos Kukulín
bude holit krále,
staré vdovy syn;
jak to stará vdova uslyšela,
omdlévala ustrašená celá:
„Ach, můj Kukulín!“

Již posloužil králi,
již ho vede kat,
ukrutnou odměnu
za tu službu brát:
tu se matka skrze zástup tlačí,
spěchá, co jí staré síly stačí,
zaň orodovat.

„Králi, pane králi,
syn můj jedinej,
pro Boha tě prosím,
slitování měj!
Co si počnu, já ubohá vdova,
raděj sama umřít jsem hotova,
jen mi syna dej!

Králi, milostpane,
máš to lidský cit?
Nevinného hochu
katem utratit?
Muž můj padnul v službě tvého dvoru
a ty chceš mou jedinou podporu
hanebně mi vzít? -

Jestliže ty, králi,
dobré srdce máš,
jistě každoročně
jednou blázniváš:
pro nic za nic, pro královské vousy
kat člověka bez viny zardousí,
to jsi otec náš?“ -

Král se na ty řeči
velmi zastyděl,
ale ještě více
slitování měl,
nezlobil se, vzdychnul jen hluboko,
dobré srdce tisklo slzu v oko,
zastavit velel.

Všem se kázal vzdálit,
jen sám Kukulín
povolán ku králi,
bledý jako stín;
král tu sedí, na klíně korunu:
„Přistup, synku, blíže sem ke trůnu
i pod baldachýn.

Přisahej, že smlčíš
na věčné časy,
co jsi na mé hlavě
viděl pod vlasy,
pak tobě neublíží v ničem
a ty budeš mým dvorním holičem
po všechny časy.“

Rád přísahal mladík
a byl propuštěn
zvěstovati matce,
jak jest povýšen;
pak holíval obden králi líce
a již žádný holič na letnice
nebýval věšen.

Těšili se lidé,
že ten dobrý král
jedinou svou chybu
vymluvit si dal;
více však než celý národ irský
počestný cech holičsko-bradýřský
si ho liboval. - -

Stojí mladý holič
v dvorském obroku,
raduje se matka
z toho pokroku,
jasné hvězdy na fraku se třpytí,
zlaté porty, vyšívané kvítí,
břitva po boku.

Než co platí hvězdy,
zlaté třepení
když srděčko trápí
ostré hryzení:
nevyjevit nic po věčné časy,
co vidívá králi pod vlasy
vždy při holení!

Husy štěbetají,
tichá je labuť;
kdo chce tajnost smlčet,
holičem nebud':
holičovi vědomosti šubou,
než je poví, přenáramně hudou:
jazejček je rtuť!

„Ach, můj milý synu,
co tě sužuje?
Ve dne nemáš stání,
v noci pokoje:
bývals vesel, teď ti líčko vadne,
mladé tělo den ode dne chřadne,
pověz, co ti je?“

„Má milá matičko,
ach, pomoc žádná!“
„Můj milý synáčku,
moc zví, kdo se ptá;
v černém lese bydlí poustevníček,
ten má od všech lidských srdcí klíček,
on ti radu dá.“

Pravil starý v lese:
„Dobře znám tvůj kříž,
synku, ty jsi holič
a tajemství víš.
Ty je nesmíš povědít žádnému,
neulehčíš ale srdci svému,
až to vyslovíš.

Blíže u Viklova
na stoku dvou řek
stojí dutá vrba
třetí lidský věk;
všeptej do ní v tiché noční době
své tajemství, a ulevíš sobě,
jiný nemám lék.“ -

Hned tu noc se holič
z domu vypravil
zkusit, co mu stařec
v lese poradil,
a našeptal do vrby hltavě,
co král Lávra skrývá na své hlavě,
pak se uzdravil.

Po tom uzdravení
prošel krátký čas,
tu strožil král Lávra
hlučný dvorní kvas,
z celé země paničky a páni
sjeli jsou se k tomu hodování
na králův rozkaz.

A po hodování
velikánský sál
hladce voskovaný
čekal již na bál;
ještě k tomu na tu dvorní švandu
nejslavnější karlovarskou bandu
objednal si král.

Po Češích je doma
vždycky malý sled,
ale všude jinde
naplňují svět:
muzikanty, jezdce, harfenice,
ouředníky, sirky ze Sušice
najdeš všude hned.

Táhli hudci k bálu,
až pan Červíček
silným kvapem ztratil
z basy kolíček,
a když přišli k viklovskému brodu,
zpozoroval tu svou velkou škodu
na stoku dvou řek.

Tam u duté vrby
s basou smutně stál:
„Půjdu-li ho hledat,
promeškáme bál!“
Uříz z vrby větev na kolíček,
co způsobí, o tom pan Červíček
nic se nenadál.

Způsobil tam s basou
králi čistou věc,
jak na bále pustil
po strunách smyčec,
tu řve basa, až všechno přehluší:
„Král Lávra má dlouhé oslí uši,
král je ušatec!“

Král dal hned Červíčka
s basou vyhodit,
bylo však již pozdě
basu oběsit,
a tajemství, pro něž lazebníci
umírali jsou na šibenici,
rozeslo se v lid.

Co nyní celý svět
věděl od basy,
nebylo nic platno
skrývat pod vlasy,
tak král Lávra nosil po tom bálu
svoje dlouhé uši bez futrálu
po všechny časy.

Úkoly k textu:

- 1) Kolik mají sloky veršů?
- 2) O jaký literární druh se jedná?
- 3) V jaké zemi se odehrává děj básně?
- 4) Čím se odlišuje poslední sloka od ostatních?
- 5) Jaký byl povahově král Lávra?
- 6) Jaká byla králova jediná špatná vlastnost?
- 7) Co znamená verš „rekrutýrkou nesužoval chasu“?
- 8) Proč basa vyzradila Kukulínovo tajemství?
- 9) Plyne z básně nějaké poučení? Jaké?

Řešení

1) Kolik mají sloky veršů?

Sloky mají sedm veršů

2) O jaký literární druh se jedná?

O lyrickoepickou báseň (báseň obsahující příběh)

3) V jaké zemi se odehrává děj básně?

V Irsku

4) Jaký byl povahově král Lávra?

Hodný, nebyl tyran, netrápil poddané, nekrádal je apod.

5) Jaká byla králova jediná špatná vlastnost?

Jednou za rok se nechal ostříhat a holiče nechal vždy popravit

6) Co znamená verš „rekrutýrkou nesušoval chasu“?

Nenutil je chodit na vojnu, rekrut = branec, odvedený voják

7) Proč basa vyradila Kukulínovo tajemství?

Protože měla kolíček z vrby, do které Kukulín vyradil tajemství o králově uších

8) Plyne z básně nějaké poučení? Jaké?

Že pokud má člověk dobrou povahu, nemusí se stydět za své fyzické nedostatky

Použité zdroje:

BOROVSKÝ, Karel Havlíček. *Král Lávra*. 1. vyd. Sursum, 2006. ISBN 80-7323-131-X.